

כתיבת התאריך

רב דניאל שטיין

א. רמב"ן (שמות י"ב, ב') - "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכל חדשי השנה" - וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא יאמר בחדש השלישי וכו'. וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותינו ממנו אחד בשבת ושני בשבת וכו' כך הזכירה ביציאת מצרים במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתינו וכו'. וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, שנקרא לו לזכרון גאולתינו. וכבר הזכירו רבותינו זה הענין, ואמרו שמות חדשים עלו עמנו מבבל, בירושלמי ר"ה (פ"א ה"ב) ובמדרש רבה (מ"ח ט'), כי מתחלה לא היו להם שמות אצלנו, והסבה בזה, כי מתחלה היה מניינם זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עלינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב בס' ירמיה (ט"ז, י"ד-ט"ו) ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון, חזרנו לקרא החדשים בשם שנקראים בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ומשם העלנו. כי אלה השמות ניסן אייר וזולתם שמות פרסיים, ולא ימצא רק בספרי נביאי בבל.

ב. רמב"ן (שמות כ', ח') - "זכור את יום השבת לקדשו" - ובמכילתא (כאן) רבי יצחק אומר, לא תהא מונה כדרך שהאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת, ופירושה, שהגויים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או על שמות המשרתים, כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם, וישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוונו בו לזכרו תמיד בכל יום. וזה פשוטו של מקרא, וכך פירש ר"א.

ג. ס' העיקרים (מאמר ג' פרק ט"ז) - וכן מצינו בימי עזרא שביטלו מנין החדשים מניסן וכו' ונראה מזה כי הם הבינו שצווי מנין החדשים היה זמני, ר"ל כל עוד שתמיד הגאולה היא וכו' כי הבינו שצווי מנין החדשים מניסן היה זמני ולא צווי נצחי אע"פ שלא נזכר בו זמן.

ד. דרשת הרמב"ן לר"ה - וכשיצאנו מבבל וכו' חזרנו לקרות חדשינו לגאולת צפון לא שנשנה השמות הראשונים ונשכח גאולת מצרים אבל שצדך שם שמות בבל.

ה. תורת משה להחת"ס (פר' בא) - וזה תוכחה מוסר שנכתוב במכתבים וכדומה יום ראשון בשבת וחדש הראשון להעיד על בריאת שמים וארץ וכו' ועל יציאת מצרים לא חסו"ש כמספרים של אומות העולם.

ו. דרשות החת"ס ספר (ח"ב עמ' שט"ו) - והכי נמי נראה במנין שאנו מנין לבריאת עולם וזכרים אנהו כי העולם מהודש וארץ ישראל ראוי לנו ואפ"ה גלינו מארצנו, ולא כאותם חדשים מקרוב המונים שכתבים כריש מגילתא מנין לידת משיח הנוצרים וכותב וחותם עצמו שאין חלק באלקי ישראל אוי להם כי גמלו לנפשם רעה בתורת ה' מאסו וחכמת מה להם.

ז. תשו' מהר"ם שיי"ק (יו"ד סי' קע"א) - זה עבירה כפולה ומכופלת דמספר החדשים שלהם אינם מכוונים למספר בני ישראל ומה שייסמו במספר השנים המספר הנוצרי לדעתי זה איסור דאורייתא שהרי בתורה כפר' משפטים נאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו ואמרו חכמים וכן כתבו הפוסקים דאסור לומר לחבירו המתן לי בצד ע"ז פלונית ומדנקט בלשון הפעיל "תזכירו" משמע שאפילו אינו מזכיר ממש ג"כ הוא בכלל איסור.

ח. גמ' סנהדרין (סג:) - דתניא ושם אלהים אחרים לא תזכירו שלא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עבודה זרה פלונית וכו'. אמר רבי יוחנן כל עבודה זרה הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה. [גליני הש"ס (שם) - ועי' יראים סי' ע"ה טעם אחר בהך דעכו"ם דתובה וכו' מותר להזכיר שמה דהוא משום דכיון שהתורה הזכירה וודאי נתבטלה ומאותה טעם שהתורה מזכרת אותה אנו רשאים להזכיר עכ"ל. וכונתו לדברי המדרש דהקב"ה כביכול שומר מצוות וע"כ אילו היה אסור להזכיר לא היתה גם תורה מזכרת אותה].

ט. הגה"מ (הל' ע"ז פ"ה ה"י אות ג') - כתב רא"מ שאין אסור אלא שם שניתן לה לשם אלהות שמשמע אלהות אבל שם הדיוטות כגון שמות בעלמא כשמות העבודות כוכבים אע"פ שעשאו אלוה כיון שבזה השם אין בו אלהות ואדנות וגם לא ניתן לו לשם כך מותר וטעמא דכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו בשם אלהות הקפיד הכתוב.

י. שו"ע (יו"ד סי' קמ"ז סע' ב') - שם חגים שלהם שהם כשמות בני אדם, אין חשש להזכירם, והוא שלא יקראם כמו שמזכירים אותם העובדי כוכבים, בלשון חשיבות.